

LISTY MUZEJNÍ

Elektronický bulletin Českého farmaceutického muzea

Číslo 2 Ročník 2002

www.CESKA-APATYKA.cz

Strana 1

Slovo vydavatele

Obsah tohoto vydání:

Slovo vydavatele	1
Nová rubrika na stránkách ČFM	2
Memorabilia phar- maceutica 2002 (osobnosti)	3 - 4
Memorabilia phar- maceutica 2002 (události)	5 - 6

Jsem velmi rád, že po určité době spatřilo světlo světa další číslo našeho elektronického bulletinu.

Podle statistik stránek Českého farmaceutického muzea (www.ceska-apatyka.cz), je zřetelný nárůst návštěvníků a také ohlasy v **Knize návštěv** dávají tušit, že původní záměr přilákat zvláště návštěvníky mimo náš lékárnický obor se podařil.

K tomu bychom chtěli přispět také vydáním tohoto elektronického bulletinu, po kterém se

mnozí z vás – našich čtenářů ptají. Jsme, samozřejmě, rádi, avšak je potřeba si uvědomit, že autorské možnosti jsou prozatím omezené a jistě by se našly rezervy. Já sám, kromě své hlavní pracovní činnosti v lékárně, vydávám server Apatykář a také připravuji webovské stránky ČFM. Je tedy zřejmé, že pokrytí plně autorsky vydávání tohoto občasníku je časově velmi náročné.

Proto znovu apeluji na všechny z vás, kteří jste se již ozvali a nabídli autorskou výpo-

moc, abyste se nebáli a své příspěvky posílali (včetně případných fotografií). Vždyt tento bulletin je určen zejména nám všem, kteří máme o farmaceutickou historii zájem a máme co zajímavého nabídnout také ostatním. Nenechtejte si to sami pro sebe!

PharmDr. Martin Dočkal

***Příjemné prožití svátků
vánočních, bohatého
ježíška a do nového roku
2003 hodně zdraví
a štěstí v osobním
i pracovním životě!***

NOVÁ RUBRIKA NA STRÁNKÁCH ČFM

PharmDr. Martin Dočkal

Lékárenská expozice
Městského muzea
v Žamberku.

Pokud víte o lékárenských sbírkách či expozicích, které jsou hodny zveřejnění na stránkách ČFM, dejte nám vědět!

Věříme, že jste si již mnozí všimli nové rubriky na stránkách Českého farmaceutického muzea - *Lékárenské expozice v ČR*.

Dali jsme si za cíl zmapovat dostatečně nejen naše farmaceutické muzeum, ale i ostatní expozice, na které se mnohdy, zcela neprávem, zapomíná. Proto jsme se společně s doc. Ruskem rozhodli zařadit i další lékárenské expozice, na které můžeme v naší zemi narazit a které jsou jistě hodny návštěvnického zájmu.

V první fázi jsme zařadili ty, podle našeho názoru, nejznámější. O mnohých dalších víme, avšak sháníme dostatečný textový i obrazový materiál, aktuální informace. O jiných možná ani nevíme a může to být škoda, proto vás žádáme, pokud byste o nějaké další, třeba i „polosoukromé“ sbírce věděli, dejte nám vědět. Rádi je zařadíme.

Mnozí z vás také připravovali či budou připravovat malé výstavy ke Dni lékáren. Máte-li fotodokumentaci a zájem pochlubit se i ostatním, pošlete nám ji. Rádi je zveřejníme. Jen tak můžeme ukázat krásu historie našeho oboru a

dát o něm vědět široké veřejnosti.

V souvislosti s touto nově vzniknuvší rubrikou vyvstala také otázka, zda-li zařazovat i slovenské expozice. Přece jen mnozí z nás bereme naše slovenské kolegy stále „za své“, a tak by možná nebylo nezajímavé zařadit je také. Od rozdělení republik však mnohdy byly zpřetrhány kontakty a my se jednoduše o těchto expozicích nedovíme.

Někteří z vás na ně upozorní, bylo by však dobré poskytnout podrobnější materiál, který bychom mohli zařadit. Tj. obrazový a informační (co expozici tvoří, kde je situována, kontaktní údaje, příp. www stránky apod.)

Dalším zámerem na stránkách muzea je také vytvořit určitou *virtuální galerii exlibris*. Existují totiž poměrně zdařilé kusy a bylo by jistě škoda nepodělit se s ostatními. Proto bychom rádi apelovali na ty z vás, kteří by byli ochotni poskytnout kontakty nebo konkrétní kopie exlibris do této galerie ozvěte se nám. Buďte panu docentu Ruskovi nebo přímo autorovi stránek.

Závěrem chci poděkovat všem za cenné připomínky k webovským stránkám muzea a jejich náplni. Přivítáme také, pokud budete informovat své kolegy a širokou veřejnost o jejich existenci i existenci tohoto elektronického bulletinu.

Pozn. V době příprav tohoto čísla došlo k přidělení ISSN čísla bulletinu.

MEMORABILIA PHARMACEUTICA 2002 – osobnosti

RNDr. PhMr. Zdeněk Hanzlíček

(370 let) - 24.10. se narodil Antony van Leeuwenhoek, nizozemský obchodník a pak přírodovědec; brousil si čočky a jejich pomocí pozoroval a objevil bakterie, prvky aj. Svě objevy oznamoval učené společnosti v Londýně. (+24.8.1723) **1632**

(260 let) - 12.11. zemřel Friedrich Hoffmann. Sestavil kapky podle něho pak nazvané „Hoffmannské“. (+1660) **1742**

19.12. se narodil Carl Wilhelm Scheele, německý lékárník ve švédském Köpingu. Získal kyslík, několik anorganických a organických kyselin, kyanovodík, glycerin, acetaldehyd aj. (+1786)

(180 let) - 22.7. se narodil Jan Gregor Mendel, opat brněnského kláštera augustiniánů a přírodovědec, zakladatel genetiky. (+6.1.1884 v Brně) **1822**

(155 let) - 2.5. se v Jeřicích u Hořic narodil August Bělohoubek, profesor farmaceutické chemie, Dr., druhý redaktor Časopisu českého lékárnictva (od 1883), založil a redigoval první Lékárnický kalendář 1879, od r. 1882 předsedal Farmaceutické společnosti v Praze, napsal Výklad k rakouskému lékopisu 1881-82 a Výklad k 8. vydání - 1. díl r. 1906. Byl velmi literárně a společensky činný. (+8.5. 1908 v Praze) **1847**

(150 let) - 18.8. se v Brandýse nad Labem narodil Karel Lambl, PhMr., lékárník v Litoměřicích a pak v Chrudimi. Redigoval Časopis českého lékárnictva (1886 a 1887), napsal „Lékařnickou techniku“ (1893), přeložil 7. vydání rakouského lékopisu, napsal „Zápisník lékárnický“ a několik prací k dějinám Chrudimi. (+ 1.8.1902) **1852**

(140 let) - 19.1. se v Horažďovicích narodil Karel Janda, PhMr., od r. 1899 lékárník „U zlaté kotvy“ v Dlouhé třídě č. 26 v Praze - Starém Městě. Napsal „Nomina atque synonyma pharmaceutica et technica“ (vyšlo ve 3 vydáních, poslední r. 1941). (+22.6.1941 v Sázavě nad Sázavou) **1862**

(155 let) - 2.2. se v Chrástanech narodil Stanislav Martinec, PhMr. Od r. 1897 vydával v Josefově časopis „Farmaceutická revue“, později přejmenovaný na „Farmaceutické rozhledy“, které pak splynuly s „Lékařnickými listy“, jichž byl spoluredaktorem. Podporoval činnost organizací zaměstnaných lékárníků a publikoval. (+12.2.1907 v Benešově u Prahy) **1867**

8.1. se ve Slaném narodil Vincenc Bosák, PhMr., lékárník v Praze-Žižkově (1910). Věnoval se galenické farmacii, byl předsedou galenické sekce lékopisné komise (1925), lektorem praktické farmacie na fakultě (1923) a examinátorem při rigorózech (1934). Byl velmi činný v domácích i zahraničních farmaceutických korporacích. (+30.12. 1934 v Praze)

(130 let) - 1.8. se v Praze narodil Emil Šedivý, PhMr., lékárník „U bílého lva“ v Praze na Příkopech (1906). Studoval historii na Karlově universitě v Praze a na německých universitách. Pracoval v redakci lékárnického časopisu, kalendáře aj. Finančně zajistil obnovu časopisu v letech 1919-1923. R. 1910 byl na 1. sjezdu FIP v Bruselu zvolen místopředsedou sjezdu a byla mu předána stříbrná medaile s jeho vyrytým jménem. Vydal 6 knižních publikací (Příspěvky k dějinám lékar-

nictví na Moravě a ve Slezsku - 1905, Dějiny kosmetiky - 1922, Světlo apatékářův - 1926, Dějiny farmaceutické společnosti v Praze - 1896 aj.), 63 časopiseckých článků a 20 přednášek. Zemřel dobrovolně 15.9.1923 v Praze.

- 1887** (125 let) - 7.4. zemřel v Paříži Stanislav Limousin, pařížský lékárník, který sestrojil strojek na uzavírání škrobových oplatek (nebulae) na prášky. U nás podobný strojek zkonstruoval malostranský lékárník PhMr. Ševčík a další (Morstadt, Hell).
- 1892** (110 let) - 5.3. zemřel v Praze Josef Oldřich (Udo) Lerch, PhMr., Dr., profesor zoochemie (biochemie), lékárník v lékárně „U českého lva“ v Praze na Smíchově. Pracoval v soudním lékařství, na štěpení kyseliny chelidonové, kyseliny kaprylové aj. Téměř do konce života byl sledován rakouskou policií pro svoji aktivní účast v revolučním roce 1848. (Narodil se 3.5.1816 v Nepomuku.)
- 26.1. se v Příbrami narodil Karel Pejml, JUDr., PhMr., RNDr., PhDr. Pracoval na finanční správě. Psal práce z dějin farmacie a přírodních věd (přes 500 časopiseckých prací a několik prací knižních, např. o dějinách tabáku) . (+1965 v Praze)
- 1922** (80 let) - 22.7. zemřel v Praze Emanuel Senft, doc., PhMr. Vedl Zemědělskochemickou stanici ve Vídni. Od r. 1911 docentem pražské techniky (farmakoergasie). Zabýval se lichenologií a pracemi o aklimatizaci léčivých rostlin . R. 1918 pracoval na čs. ministerstvu zdravotnictví a měl být ředitelem vzniklého ústavu pro kontrolu léčiv. Pro Lékárnickou učebnici (1899) napsal oddíl botaniky a farmakognosii. Napsal přes 100 odborných a vědeckých prací a několik knih (např. „Léčivé rostliny“). Přední odborník na farmakoergasii. (Narodil se 2.7.1870 v Chotěboři.)
- 1942** (60 let) - 23.2. zemřel v Praze Vilém Němec, PhMr. Studoval zoologii. Po promoci odešel do Káhiry, kde se 25 let věnoval organizování loveckých výprav v Egyptě a na Sinaji a přivezl odtud množství etnografického materiálu, který věnoval pražským muzeím a školám. Napsal mnoho cestopisů ze svých cest. Byl spoluzakladatelem pražské ZOO. (Narodil se 18.5.1857 v Praze.)
- 1952** (50 let) - 11.12. zemřel v Praze Karel Schürer, PhMr. Byl lékárníkem v Jindřichově Hradci, Chrudimi a v Praze, kde r. 1888 zřídil závod na zařizování lékáren. V témž roce založil s českým gremiem Pražskou aspirantskou školu, kterou vedl a na níž přednášel. V letech 1888-1893 redigoval Časopis českých lékárníků, vydával a redigoval Lékárnický kalendář (1885-1892). Byl náruživým turistou a Sokolem. (Narodil se 11.9.1861 v Žatci.)
- 1962** (40 let) - 24.12. zemřel Miroslav Vrtiš, RNDr., PhMr. V letech 1924-1926 redigoval v Praze Časopis českých lékárníků. Za pražského povstání v květnu 1945 byl jmenován členem zdravotní komise České národní rady. Po komunistickém puči v únoru 1948 se stal předsedou akčního výboru lékárníků, který zrušil České lékárnické gremium a Ústřední svaz lékárníků. (Narodil se 28.2.1896 v Praze.)
- 1972** (30 let) - 18.3. v Praze zemřel Bohumil Vospálek, PhMr. Vystudoval také dějiny umění a literatury na krakovské universitě. Byl tajemníkem české lékopisné komise. V letech 1917-1919 redigoval Lékárnické listy a 1919-1921 obnovil spolu s PhMr. E. Šedivým vydávání Časopisu čs. lékárníků. R. 1917 založil laboratoř na výrobu farmaceutických přípravků. R. 1931 otevřel lékárnou v Ječné ulici v Praze. Byl zemským tajemníkem Federace slovanských lékárníků. Napsal několik románů, povídek a libret. Byl velmi činný v lékárnických organizacích a v městské správě. (Narodil se 12.2. 1887 v Plzni.)

MEMORABILIA PHARMACEUTICA 2002 – události

RNDr. PhMr. Zdeněk Hanzlíček

- (635 let) - v Evropě vypukla velká epidemie chřipky, která zasáhla také Čechy. **1367**
- (575 let) - ve vítězné bitvě husitů nad křižáky u Tachova 4. srpna použili křižáci lazaretní vozy a polní lékárny. **1427**
- (485 let) - vyšla v Norimberku česky „Kniha lékařská, která slove herbář aneb zelinář“ Jana Černého z Prahy (žil asi 1450-1530). **1517**
- (480 let) - do Evropy dovezeno první léčivo z Ameriky Lignum quajaci (Lignum sanctum), z něhož byl připravován odvar jako antilueticum. **1522**
- (460 let) - z Jižní Ameriky přivezena do Evropy chinová kůra, jako antimalarikum. **1542**
- (440 let) - první české vydání herbáře P. O. Matthioliho (1501-1577); přeložil Tadeáš Hájek z Hájku (1525-1600). **1562**
- (410 let) - v Praze vyšel „Řád apathekářský“ Adama Zálužanského ze Zálužan (1555 až 1560 –1613), lékaře, českého protomedika a lékárníka v Karolinu. Řád obsahuje první českou sazbu léčiv. **1592**
- (340 let) - 3.11. podalo 9 pražských lékárníků žádost Ferdinandu III. o vydání lékárnického privilegia na obranu proti přípravě a expedici léků klášterními lékárnami, především lékárnou pražských jezuitů. Žádosti nebylo vyhověno a proto tito lékárníci založili v dubnu 1665 Collegium pharmaceuticum v čele s voleným seniorem, které zaniklo až vznikem lékárnického gremia r. 1784. **1652**
- (305 let) - G.B. Stahl (1660-1734) napsal knihu o flogistonové teorii v chemii; 1702 byla zavedena a 1777 ji zcela odsoudil Lavoisier. **1697**
- (300 let) - získána kyselina boritá (W. Homberg 1652-1715) nazvána tehdy „Sal sedativum Hombergi“. **1702**
- (220 let) - v lidovém léčitelství v Anglii byl použit rybí tuk. **1782**
- (200 let) - získán a do terapie zaveden hroznový cukr. **1802**
- (190 let) - vyšel první rakouský lékopis Pharmacopoea Austriaca editio prima. Jako první v Evropě obsahuje soupis reagentů pro zkoušení léčiv, aniž uvedl jejich použití. **1812**
- (185 let) - izolován emetin. **1817**
- (170 let) - syntéza bromoformu a cholinu. **1832**
- (150 let) - použity sádrové obvazy. **1852**
- (145 let) - syntéza glycerinu. **1857**
- (140 let) - syntéza chloralhydratu (J. Liebig, 1803 –1873); použit jako hypnotikum. **1862**
- (135 let) - v chirurgii zavedena antiseptika (J. Lister) . **1867**
- (130 let) - v rakouské monarchii zaveden decimální systém. **1872**
- (120 let) - 1.4. vyšlo v Litoměřicích 1. číslo Časopisu českého lékárnictva za redakce PhMr. Adolfa Vomáčky (1856 –1919). Za 1. a 2. světové války bylo vydávání přerušeno. V květnu 1945 bylo obnoveno, ale po komunistickém puči 1948

časopis v r. 1950 zanikl. Vydávání pak bylo obnoveno až po listopadové revoluci 1989. Dnes vychází v Ostravě již jeho 74. ročník K jeho redaktorům patřili významní čeští lékárníci a profesori prof. Dr. August Bělohoubek (1847 –1908), PhMr. Karel Schürer (1861- 1952), PhMr. Emil Šedivý (1872-1923), prof. PhDr. PhMr. Oldřich Tomíček (1891- 1953), prof. RNDr. PhMr. Stanislav Škramovský, DrSc. (1901-1983) aj.

pražská universita byla rozdělena na českou Karlovu a německou Ferdinandovu.

ve vrchlabské továrně Hartman a Kleining byla zahájena výroba obvazových látek.

litoměřický český lékárník (lékárna „ U zlaté koruny“ na náměstí) PhMr. Karel Labler (1852 –1902) založil u lékárny „Stanici pro zkoušení potravin a léčiv“ , první kontrolní zařízení v monarchii.

do terapie zavedeny coffeinum natr. benzoicum, ichtyol (jako antiseptikum) , lanolin a také sterilizační přístroje.

- 1887** (115 let) - jako léčiva uvedeny amidopyrin, atophan, phenacetin, diuretin.
- 1892** (110 let) - v lékárnách zařízení samostatná skříň na morfium.
- 1902** (100 let) - zaveden termín anafylaxe.
- 1912** (90 let) - v Chrasti u Chrudimě založena farmaceutická továrna Dr. ing. Roberta Heislera (organopreparaty, alkaliody aj.).
- 1917** (85 let) - doporučeny výtažky z jater proti anemii.
- 1922** (80 let) - Československo přistoupilo k opiové konvenci.
izolován hormon insulin (F. C. Banting a Ch. H. Best).
- 1932** (70 let) - do terapie zavedeny první chemoterapeutika Prontosil a Prontalbin proti stafylokokům.
- 1942** (60 let) - 4.3. byl získán čistý penicilín a použit v terapii.
- 1947** (55 let) - jako první po 2. světové válce vydána lékárnická ročenka 1947 –1948, kterou uspořádali PhMr. Josef Melč a Milada Kolářová. Kromě jiného obsahuje aktuální seznam československých lékáren.
- 1952** (50 let) - zřízena samostatná farmaceutická fakulta v Brně.
V Praze byl otevřen Státní ústav pro kontrolu léčiv, pokračovatel Ústavu pro zkoumání léčiv .
- 1962** (40 let) - 10.11. uspořádána slavnostní schůze Čs. farmaceutické společnosti pro dějiny věd a techniky při ČSAV.

VYDAVATEL

PharmDr. Martin Dočkal

**E-bulletin
LISTY MUZEJNÍ****ISSN 1214-0392**

Vychází jako elektronická
nepravidelná příloha
stránek Českého
farmaceutického muzea.

Připraveno ve spolupráci
se serverem [Apatykář](#).

Telefon: +420 495 067 463
www.ceska-apatyka.cz
info@ceska-apatyka.cz

**NAVŠTIVTE NÁS
NA INTERNETU!**

**"Všechny okolní i další státy
v Evropě mají svá reprezentační
farmaceutická musea a farmaceuti
těch zemí jsou na svá musea hrdí.
Mělo by být stavovskou ctí i všech
našich lékárníků a farmaceutických
organizací podpořit vstupem
do Spolku pro vybudování Českého
farmaceutického muzea
nebo sponorským
příspěvím na vybudování ČFM."**